

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

3.α. Οι μαθητές/-ήτριες αναμένεται να αναφερθούν στις κυριότερες πηγές προέλευσης των δούλων, οι οποίες σύμφωνα με το παράθεμα, ήταν οι εξής:

- ο πόλεμος, που αποτελούσε τον συχνότερο παράγοντα δουλείας (π.χ. «γυναίκες και παιδιά λάφυρα πολέμου»),
- η πειρατεία (π.χ. Εύμαιος: «τον απήγαγαν Φοίνικες έμποροι-πειρατές» / δούλη από τη Σιδώνα: «την οποία επίσης είχαν απαγάγει πειρατές από την Τάφο»)
- η γέννηση και ανατροφή εντός του οίκου (π.χ. Μελανθώ: «μια δούλη που γεννήθηκε στον οίκο του Οδυσσέα... την ανέθρεψε η Πηνελόπη σαν να ήταν παιδί της»).

Τα παραπάνω συνδέονται με την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου [Ομηρική Εποχή (1100-750 π.Χ.) Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση, β) Η κοινωνία] σύμφωνα με την οποία:

- «[...]Οι περισσότεροι [δούλοι] είχαν αποκτηθεί από τους πολέμους ή την πειρατεία[...]».

3.β. Με αφετηρία την ιστορική πληροφορία ότι κατά την ομηρική εποχή «οι δούλοι αποτελούσαν περιουσιακό στοιχείο του οίκου», όπως προκύπτει από την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου και όπως επιβεβαιώνεται από το δοθέν παράθεμα («τα ποιήματα δεν αναφέρουν καμία περίπτωση χειραφέτησης δούλου») οι μαθητές/-ήτριες αναμένεται να σχολιάσουν κριτικά τις δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης των δούλων της ομηρικής εποχής, εντός της κοινωνικής τους τάξης, υπό προϋποθέσεις.

Συγκεκριμένα, από το απόσπασμα:

- «Ένας δούλος όμως απολαμβάνει ενίοτε κάποια αυτονομία... παραχωρώντας τους έναν κλήρο γης, ένα σπίτι και μια γυναίκα.»

Οι μαθητές/-ήτριες μπορούν να αναφερθούν στις δυνατότητες ενός δούλου (περίπτωση Εύμαιου) να αποκτήσει δική του περιουσία (οικονομική αυτονομία) καθώς ακόμη και να αγοράσει δικούς του δούλους (κοινωνική ανέλιξη εντός της κοινωνικής τάξης των δούλων). Αξιοσημείωτη, σύμφωνα με το παράθεμα, είναι η δυνατότητα παροχής προνομίων (*κλήρος γης, σπίτι, γυναίκα*), τα οποία ο κύριος του οίκου μπορούσε να παραχωρήσει σε κάποιον δούλο του, ως «ανταμοιβή» για την αφοσίωσή του.

Διαπίστωση: Οι βαθμοί αυτονομίας και οι δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης που ένας δούλος μπορούσε να αποκτήσει εντός του οίκου βασίζονται στη διαμόρφωση σχέσεων αμοιβαίας ανταλλαγής (αφοσίωσης-εμπιστοσύνης) που ήταν δυνατόν να αναπτυχθούν ανάμεσα στους δούλους και στον κύριο του οίκου.